

Finanšu ministrija

Kapitāla tirgus aktivizēšana ekonomikas transformācijas veicināšanai

Ministru kabineta sēde

2023.gada 16.maijs

Finanšu ministrija

Valdības deklarācijā iekļautie virzieni un nosacījumi tālākai kapitāla tirgus attīstībai

Turpināsim attīstīt ar kaimiņvalstīm konkurētspējīgu kapitāla tirgu, paplašinot uzņēmumu pieeju finansējumam un investīciju iespējas ieguldījumiem Latvijas tautsaimniecībā (deklarācijas 125.punkts)

Ieviesīsim augstus pārvaldības standartus valsts kapitālsabiedrībās (deklarācijas 126.punkts)

Valsts stratēģiskos aktīvus un kritisko infrastruktūru paturēsim valsts kontrolē (deklarācijas 125.punkts)

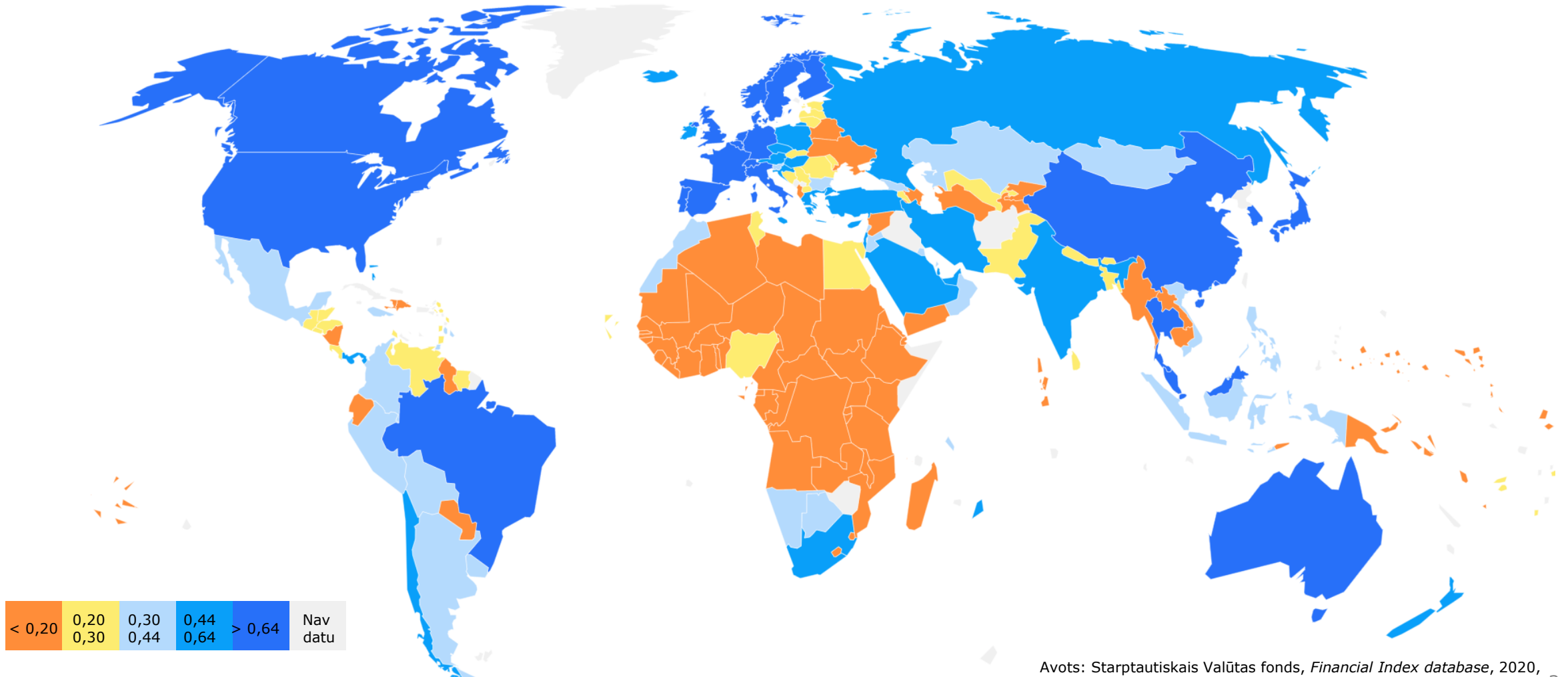
Atsevišķos gadījumos, ja tas nepieciešams kapitāla piesaistei un uzņēmuma attīstības nodrošināšanai, izmantosim tādus finanšu instrumentus, kas sekmē tautsaimniecības attīstību (deklarācijas 125.punkts)

Finanšu ministrija

SVF finanšu attīstības indeksā Latvija atpaliek no vairuma OECD un ES valstu

Indekss ņem vērā finanšu institūciju un finanšu tirgus attīstības pakāpi no tā dziļuma (apjoms un likviditāte), finanšu pakalpojumu pieejamības un efektivitāti (ņemot vērā pakalpojuma izmaksas, ilgtspēju un aktivitāti finanšu tirgū)

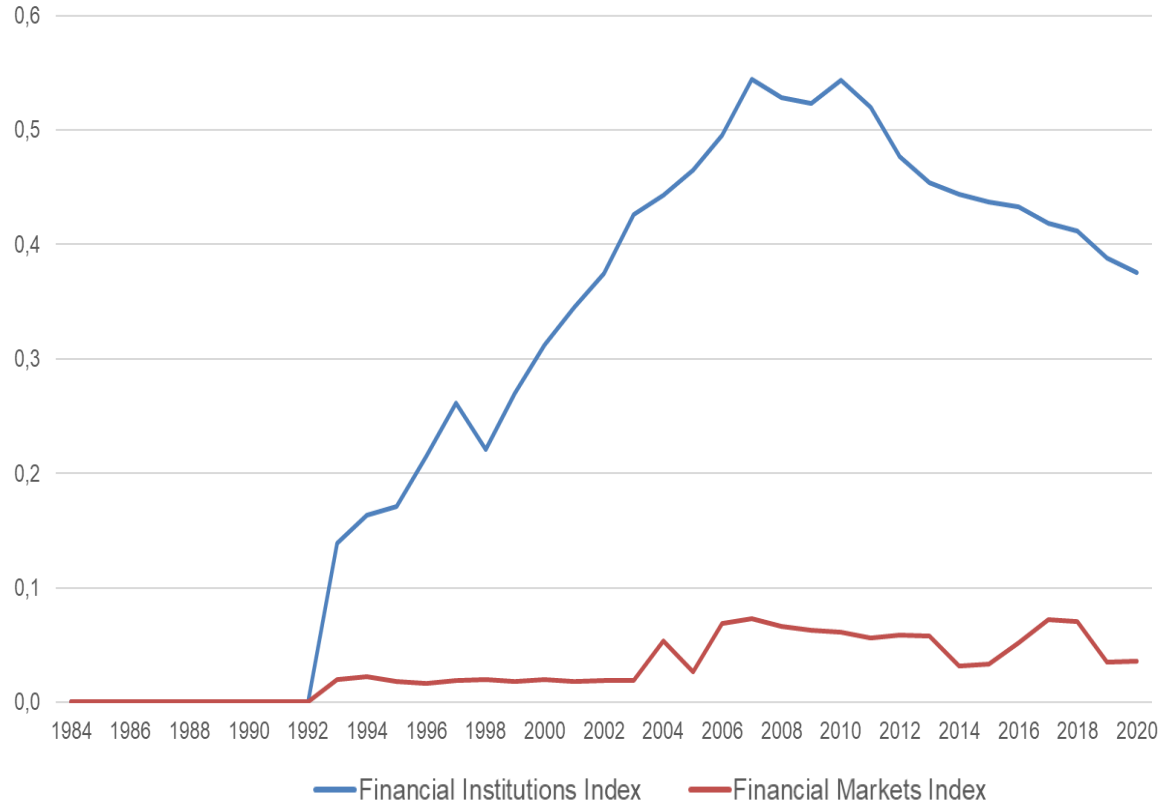
Avots: Starptautiskais Valūtas fonds, *Financial Index database, 2020*,
[Financial Development - FD index map - IMF Data](#)

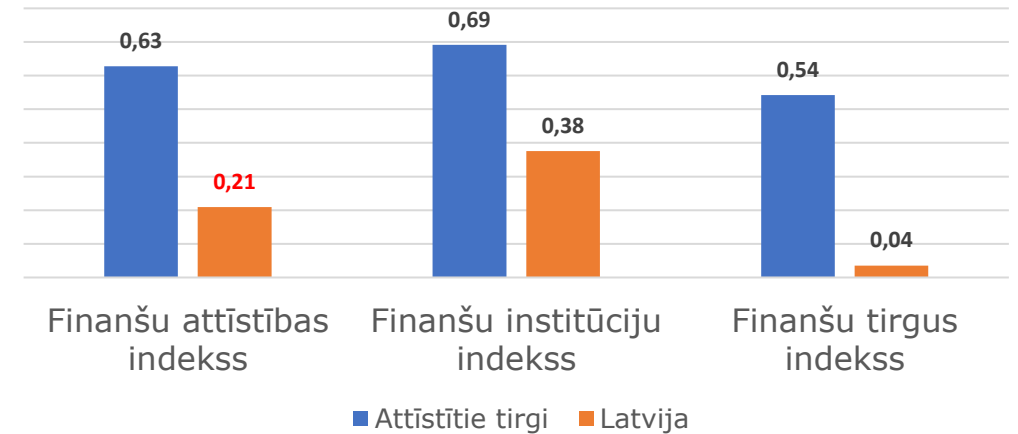
Finanšu ministrija

Latvijā ir labāk attīstītas finanšu iestādes, vājāk attīstīts - finanšu tirgus

Latvijas rādītāji SVF finanšu attīstības indeksā finanšu institūciju un finanšu tirgus griezumā

Latvijas rādītāji pret attīstītajiem tirgiem, 2020.gads (indeksa vienībās)

Vēsturiskā griezumā finanšu institūciju rādītājs ir audzis, savukārt finanšu tirgus indekss ir būtiski atpalicis

Finanšu institūcijas ietver bankas, apdrošināšanas sabiedrības, ieguldījumu fondus un pensiju fondus
Finanšu tirgus ietver akciju un obligāciju tirgu

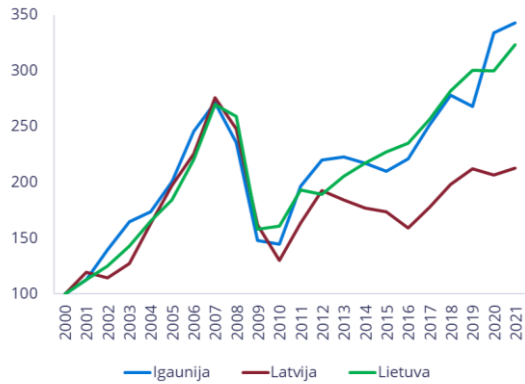

Finanšu ministrija

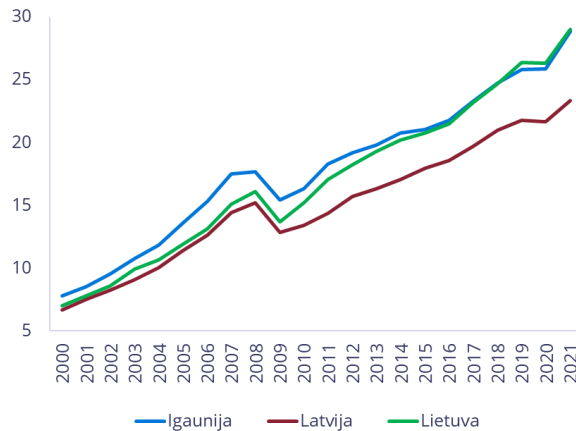
Latvija atpaliek no Igaunijas un Lietuvas pēc investīciju un IKP izaugsmes, un būtiski atpaliek arī pēc akciju tirgus kapitalizācijas

Investīcijas un IKP

Bruto pamatkapitāla veidošana (2000=100)

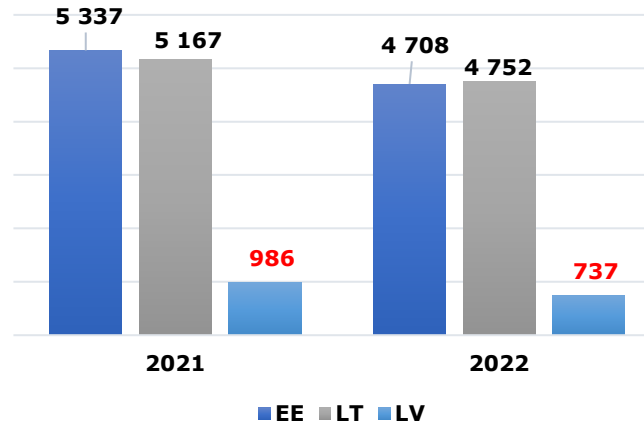

Iekšzemes kopprodukts uz iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes (tūkst. eiro PPP)

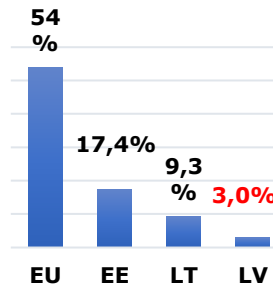

Akciju tirgus kapitalizācija

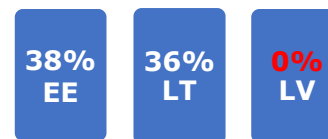
Milj. EUR

% no IKP (2021)

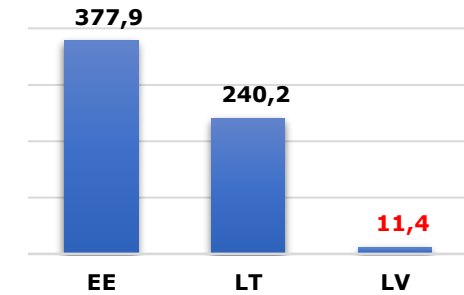

Valsts un pašvaldību kontrolē esošo uzņēmumu īpatsvars

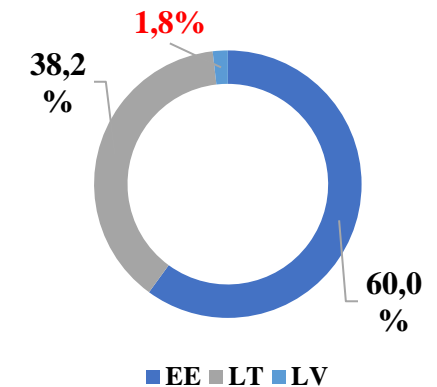

Akciju tirgus apgrozījums

2022.gads, milj. EUR

% no kopējā apgrozījuma

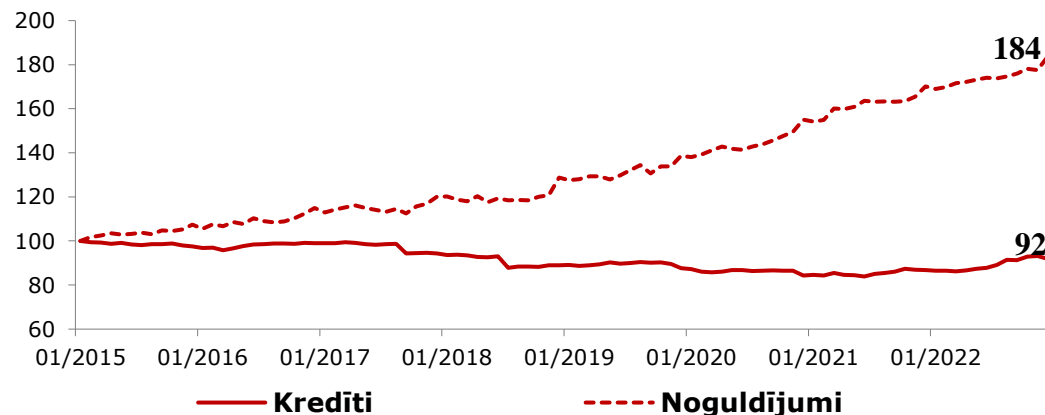
Finanšu ministrija

Potenciāls ieguldījumu un alternatīvu finansējuma piesaistes veidu attīstībai

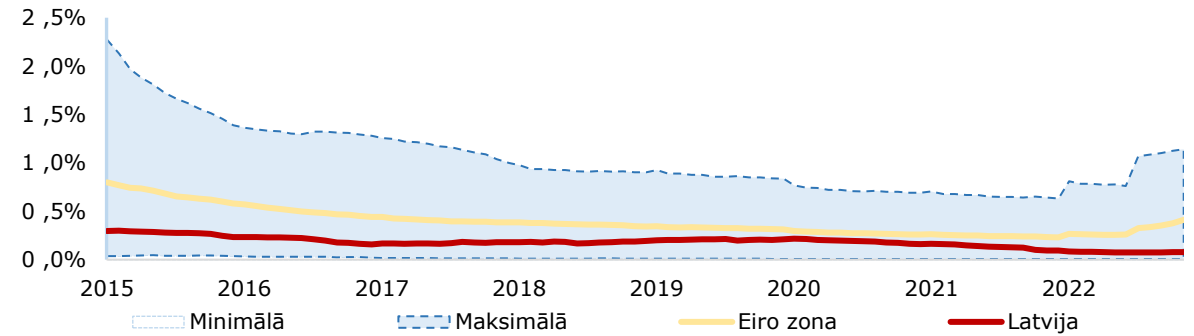
Latvijā kreditēšana jau ilgstoši attīstījies gausi, bet noguldījumi auguši straujāk kā vidēji eiro zonā

Procentu likmes uzņēmumu kredītiem šobrīd ir augstākās eiro zonā, savukārt no mājsaimniecībām piesaistīto noguldījumu procentu likmes – starp zemākajām

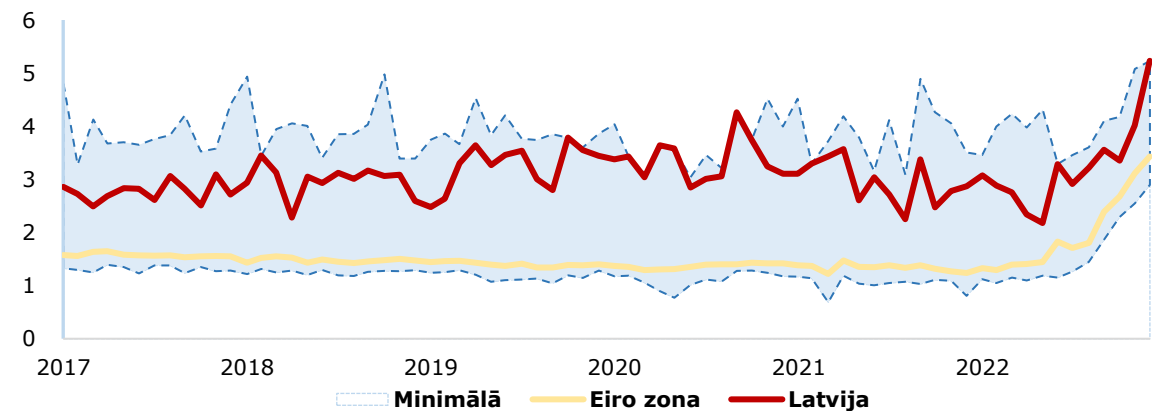
Iekšzemes mājsaimniecību un uzņēmumu aizdevumu un noguldījumu atlikums Latvijā (01.2015. = 100)

MFI no mājsaimniecībām piesaistīto noguldījumu atlikumu procentu likme (%)

Eiro zonas un Latvijas procentu likmes aizdevumiem uzņēmumiem (%)

Finanšu ministrija

Latvija 2021. gadā pirmā no Baltijas un Skandināvijas valstīm emitēja ilgtspējīgās valsts obligācijas

Emisijas datums	2021.gada 13.decembrī
Obligāciju termiņš	8 gadi (2030)
Kupons/Ienesīgums	0.250% / 0.263%
Apjoms	600 milj.EUR
Pieprasījums	>4.3x pārsniedza piedāvājumu
Investoru skaits	> 120
Emisijas vadošās bankas	Barclay`s , BNP Paribas Credit Agricole
Neatkarīgā atzinuma sniedzējs	ISS ESG (ICMA starptautiskie standarti)
Birža	Luksemburgas birža (XS ISIN)

Uz pirmajām ilgtspējīgām valsts obligācijām attiecinātie valsts budžeta izdevumi

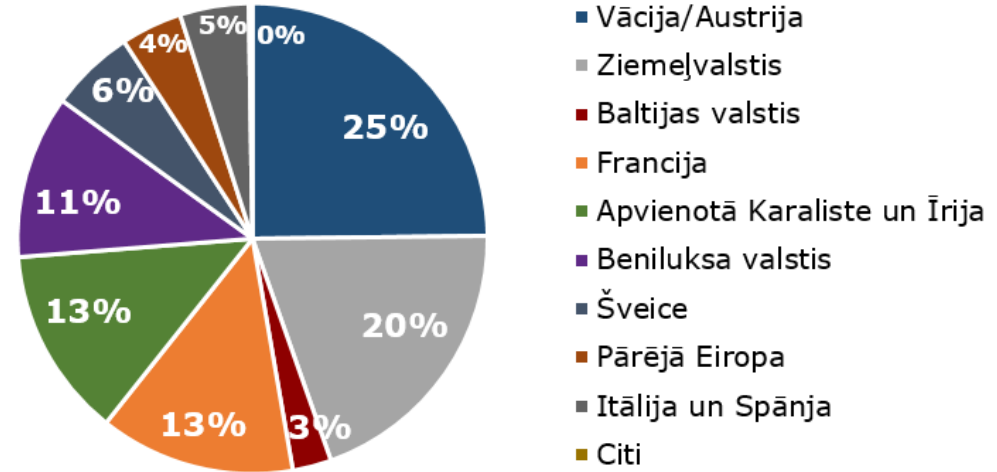
Zaļie izdevumi **71 %**

- **Zaļais transports** (*Rail Baltica, elektrovilcieni*)
- **Bioloģiskā daudzveidība** (*meži, dabas parki, zivju fonds*)
- **Energoefektivitātes palielināšana ēkām**
- **Atjaunīgā enerģija** (*jaunu tehnoloģiju izpēte*)
- **Pielāgošanās klimata pārmaiņām**

Sociālie izdevumi **29 %**

- **Izglītības pieejamība** (*datori skolām COVID-19 laikā*)
- **Sociālā iekļaušana** (*Minimālā ienākumu reforma, transporta biļešu cenu kompensācija*)
- **Infrastruktūras pieejamība** (*elektrības rēķinu kompensācijas sociāli mazāk aizsargātajiem iedzīvotājiem*)

Investoru sadalījums pēc ģeogrāfiskā novietojuma % no kopējā iegādes apjoma

MĒRĶI:

1. Piesaistīt **jaunus investorus**, kas iegulda pamatā vai tikai zaļos/ilgtspējīgos aktīvos
2. Aizņemt uz **izdevīgākiem** nosacījumiem, nekā «regulārajās» obligāciju emisijās
3. Starptautiski **apliecināt Latvijas mērķus** klimatneitralitātes nodrošināšanai un ienākumu nevienlīdzību mazināšanai

IESPĒJAS:

Emitēt ilgtspējīgās/zaļās/sociālās valsts obligācijas **1 x 3 gados**

(atkarībā no attiecināmo budžeta izdevumu apjoma)

Finanšu ministrija

AST - pirmais elektroenerģijas pārvades sistēmas operators Baltijā, kas emitēja zaļās obligācijas

Zaļo obligāciju raksturlielumi

Emisijas datums	2021.gada 20.oktobris
Obligāciju termiņš	5,25 gadi
Ienesīgums	0,527%
Apjoms	100 milj.EUR (kopā plānots 160 milj. EUR)
Pieprasījums	>2x pārsniedza piedāvājumu
Investoru skaits	>20 investori
Emisijas vadošās bankas	AS "Luminor Bank"
Neatkarīgā atzinuma sniedzējs	Standard & Poor's (ICMA standarti)
Birža	Nasdaq Riga (LV ISIN)

Zaļo obligāciju emisijas mērķi

**Atjaunīgās enerģijas
infrastrukturā projektu
finansēšana**

**Investīcijas pārvades tīkla
modernizēšanā**

**Nepārtrauktas, drošas un
ilgtspējīgi efektīvas
elektroenerģijas pārvades
nodrošināšana visā Latvijā**

Lai nodrošinātu energoapgādes drošību Baltijā, AST sadarbībā ar Igaunijas, Lietuvas un Polijas elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoriem īsteno vēsturē vērienīgāko (ap 2 miljardiem EUR vērtu) enerģētikas projektu, lai līdz 2025. gadam nodrošinātu Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmas sinhronizāciju ar kontinentālās Eiropas energosistēmu

Finanšu ministrija

ALTUM – zaļās obligācijas emitēja jau 2017.gadā

Zaļo obligāciju raksturlielumi

Emisijas datums	2017.gada oktobris
Obligāciju termiņš	3 gadi
Ienesīgums	1,367%
Apjoms	20 milj.EUR
Pieprasījums	>6x pārsniedza piedāvājumu
Investoru skaits	>24 investori
Emisijas vadošās bankas	SEB Banka
Neatkarīgā atzinuma sniedzējs	CICERO (Center for International Climate and Environmental Research)
Birža	Nasdaq Riga (LV ISIN)

2021. gada Zaļo obligāciju letvars tika precizēts, lielāku uzsvaru liekot uz vides un sociālo risku novērtējumu

Atjaunojamā enerģija

- vēja, saules un bioenerģija un ar šīs enerģijas ražošanu saistītā infrastruktūra

Energoefektivitāte

- centralizētās siltumapgādes tehnoloģijas, kuras izmanto atjaunojamo enerģiju
- enerģijas reģenerācijas projekti
- ieguldījumi nefosilās tehnoloģijās un procesos
- ieguldījumi nefosilā energo patēriņa samazināšanas projektos
- nelieli komerciālo vai dzīvojamo ēku renovācijas projekti

“Zaļās” ēkas

- komerciālās vai dzīvojamās ēkas
- būtiska komerciālo vai dzīvojamo ēku renovācija

Ilgspējīgs transports

- transporta risinājumus / sistēmas, kas balstītas uz nefosilo enerģiju un atbalsta infrastruktūru

Finanšu ministrija

Latvijas kapitāla tirgus novērtējums kapitāla tirgus attīstības indeksā

Nepietiekams lielo uzņēmumu skaits ir trūkstošais elements Latvijas kvalifikācijai kā robežtirgum

Indeksi ir atslēga daudziem starptautiskiem investoriem

Esošais tirgus kapitalizācijas apjoms **neatbilst ekonomikas attīstības līmenim**

Esamība indeksā nozīmē **pieaugošu skaitu pasīvo investoru**, kuru ieguldījumu stratēģija piesaistīta indeksam

Lielāka investoru bāze **padara konkrēto tirgu pievilcīgāku** uzņēmumiem no kapitāla piesaistes viedokļa

MSCI klasifikācija	Esošais Latvijas rādītājs	Robežtirgus (frontier market)	Attīstības tirgus (emerging market)	Attīstīts tirgus (Developed market)
Ekonomiskā attīstība	✓	Nav prasību	Nav prasību	NKI <i>per capita</i> 25% virs PB augstu ienākumu sliekšņa
Tirgus apjoma un likviditātes prasības	0 →	Vismaz 2 uzņēmumi ar kapitalizāciju virs 1 miljardu USD	Vismaz 3 uzņēmumi ar kapitalizāciju virs 2 miljardu USD	Vismaz 5 uzņēmumi ar kapitalizāciju virs 4 miljardiem USD
Tirgus pieejamības kritēriji	✓	Minimāli	Augsti	Ļoti augsti
ES dalībvalstu novērtējums	Latvija	Lietuva, Igaunija, Horvātija, Rumānija, Slovēnija	Polija, Čehija, Ungārija, Grieķija	Austrija, Beļģija, Dānija, Somija, Francija, Vācija, Īrija, Itālija, Nīderlande, Portugāle, Spānija, Zviedrija

Avots: MSCI tirgu klasifikācija, 2022

<https://www.msci.com/our-solutions/indexes/market-classification>

Finanšu ministrija

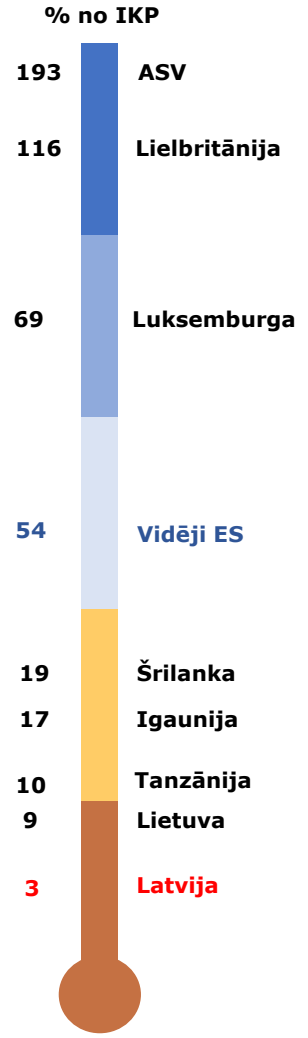
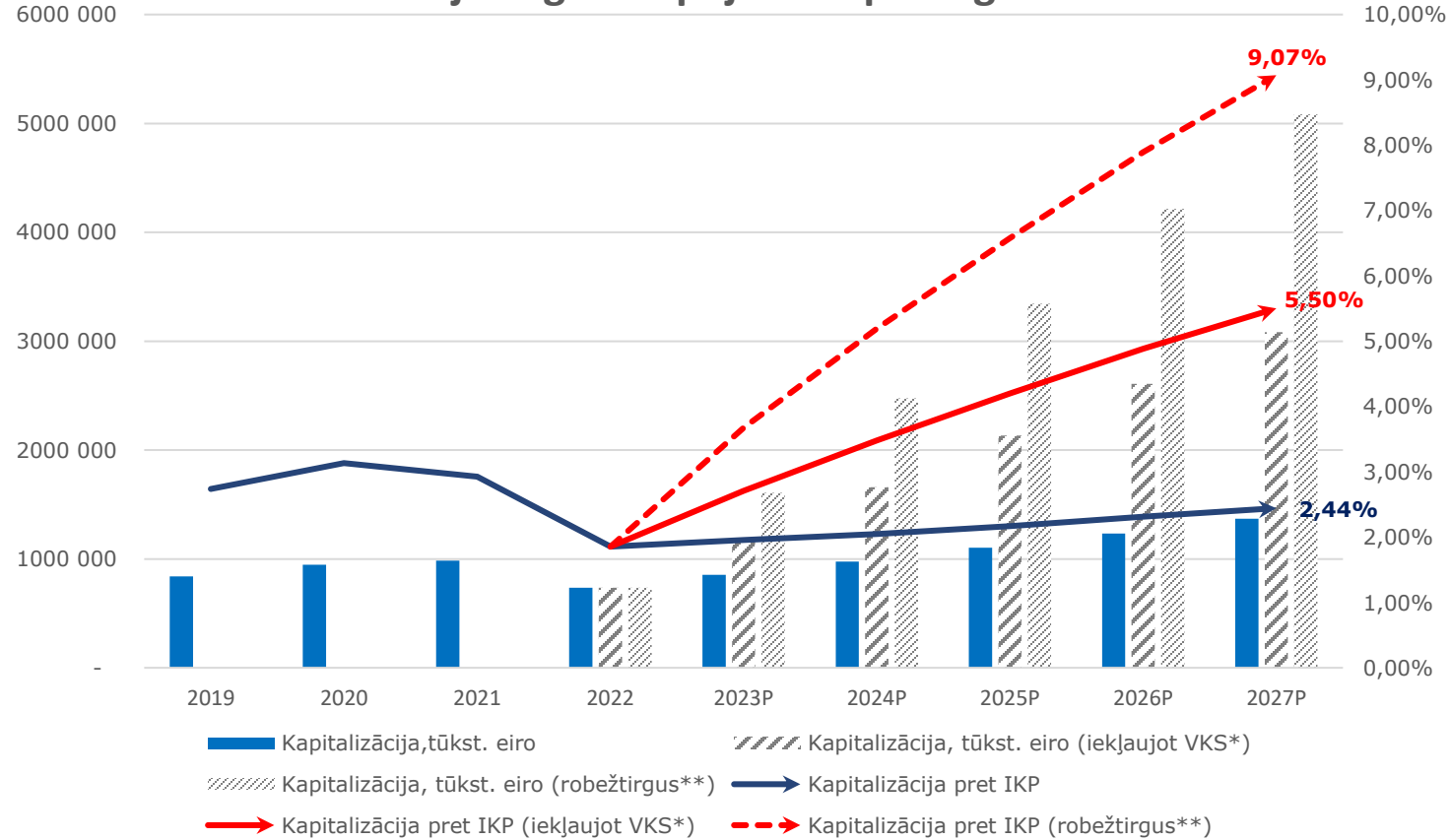
Lielu kapitālsabiedrību IPO var dot būtisku ieguldījumu akciju tirgus attīstībai

Ja tirgū neienāk jauni tirgus dalībnieki, nevar sagaidīt būtisku izaugsmi

Vairāku lielu kapitālsabiedrību ienākšana tirgū **dotu iespēju** būtiski palielināt kapitalizāciju

Lai sasniegtu «robežtirgus» indeksa līmeni, **nepieciešamas vēl augstākas ambīcijas**

Akciju tirgus iespējamais pieaugums

Aprēķins bāzes scenārijā balstīts uz pieņēmumu, ka 2023.-2027. gadā akciju cenu indekss pieaug gadā par 3.4%, kas atbilst vidējam akciju cenu indeksa pieaugumam pēdējo 5 gadu laikā (2018.-2022.g.);

* - aprēķinā iekļautas vairākas valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības, kas potenciāli varētu ienākt biržā;

** - aprēķinā papildus iekļauta divu kapitālsabiedrību ar kapitalizāciju 1 mljrd. IPO.

Avots: Nasdaq, Eurostat dati

Finanšu ministrija

Uzņēmuma iziešanas biržā mērķis – piesaistīt jaunu finansējumu **ambiciozu projektu īstenošanai**

IPO piesaistīti **175 milj. EUR, Eesti Energia kontrolē 77,17%** akciju

Plāno līdz 2026.gada kļūt par lielāko atjaunojamās enerģijas ražotāju Baltijā un panākt izaugsmi Polijā

IPO piedalījās vairāk nekā **60 000 privāto investoru**, no tiem 55% privāto investoru un 45% institucionālo investoru

IPO piesaistīti **147,4 milj. EUR, Igaunijas valsts kontrolē 67,03%** akciju

Ostas infrastruktūras attīstība

IPO piedalījās 102 institucionālie investori no 22 valstīm un **13,7 tkst. investoru** no Igaunijas

IPO piesaistīti **450 milj. EUR, Lietuvas valsts kontrolē 73,1%** akciju

Atjaunojamās enerģijas (saule, vējš) ražošana, pārvades tīkla attīstība

IPO piedalījās **6827 privātie investori**: 4691 no Lietuvas, 1836 no Igaunijas un 300 no Latvijas

IPO piesaistīti **7,8 milj. EUR**

Plāno attīstīt alternatīvo degvielu piedāvājuma un infrastruktūras pilnveidošanai, kā arī elektromobiļu uzlādes ierīču pieejamību Latvijā

IPO piedalījās **9 979 investori**, no tiem 15 institucionālie, tai skaitā 4732 investori no Latvijas, 5 128 no Igaunijas un 97 no Lietuvas

Finanšu ministrija

Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību dalība kapitāla tirgū ir laba alternatīva finansējuma piesaistei

2022.gada septembrī valdība atbalstīja konceptuālo ziņojumu par publisku personu kapitālsabiedrību **pārvaldības politikas nepieciešamajām izmaiņām**, kas paredz ieviest:

- kapitālsabiedrību iedalīšanu **trīs grupās** atkarībā no kapitālsabiedrību ieņēmumu avotiem (*komerciālas, valsts atkarīgas komerciālas, valsts atkarīgas nekomerciālas*)
- ģpašnieku **gaidu vēstule** pirms stratēģijas izstrādes
- Līdz 2023.gada novembrim lielo kapitālsabiedrību stratēģijās jāiekļauj **pētniecības un attīstības vai inovatīvu risinājumu ieviešanas mērķi**
- Izstrādāt vadlīnijas investīciju projektu finansēšanas instrumentu **alternatīvu vērtēšanai**
- PwC pētījumā secināts, ka **komerciālām sabiedrībām jāizmanto plašs finansējuma instrumentu klāsts**, bet atbilstoši normatīvajiem aktiem lielākā daļa komercsabiedrību, **kas kvalificējas šim kritērijam, ir neprivatizējamas**

Valsts kapitālsabiedrību atbilstības kritēriji kapitāla piesaistei tirgū (IPO)**

Kvantitatīvie kritēriji	Kvalitatīvie kritēriji
Pozitīva vēsturiskā un nākotnes naudas plūsma	Stipra korporatīvā pārvaldība
Stabili augstas dividendes	ESG politika darbībā
Uzņēmuma vērtība (vēlams 100 miljoni EUR)	Labi pārvaldīti finanšu riski
Augoša industrija	Kredītreitinga esamība
Pārdošanas apjomi ārvalstu tirgos	Caurspīdīga publisko pārskatu sagatavošana

** - PwC (2021): Latvia State Ownership Policy Review (Part II)
<https://www.valstskapitals.gov.lv/lv/petijumi/>

Finanšu ministrija

Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību portfelis

Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrības

airBaltic

EST

AST
Imt

conexus
BALTIC GRID

AKCIJU SABIEDRĪBA
RĪGAS SILTUMS

tet

LATVIJAS VALSTS
RADIO UN TELEVĪZIJAS CENTRS

RĪGAS
ŪDENS

Neprivatizējamas

Latvenergo

LATVIJAS
PASTS

LATVIJAS VALSTS MEŽI
KOKSNE • STĀDI • ATPŪTA

RIX
LIDOSTA RĪGA

LATVIJAS
DZELZCEĻŠ

LGS
LATVIJAS GAISA SATIKSME

LATVIJASLOTO.

VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI

PASAŽIERU VILCIENS

altum
Attīstības finanšu institūcija

Rīgas satiksme

Klasificētas vispārējā valdības sektorā

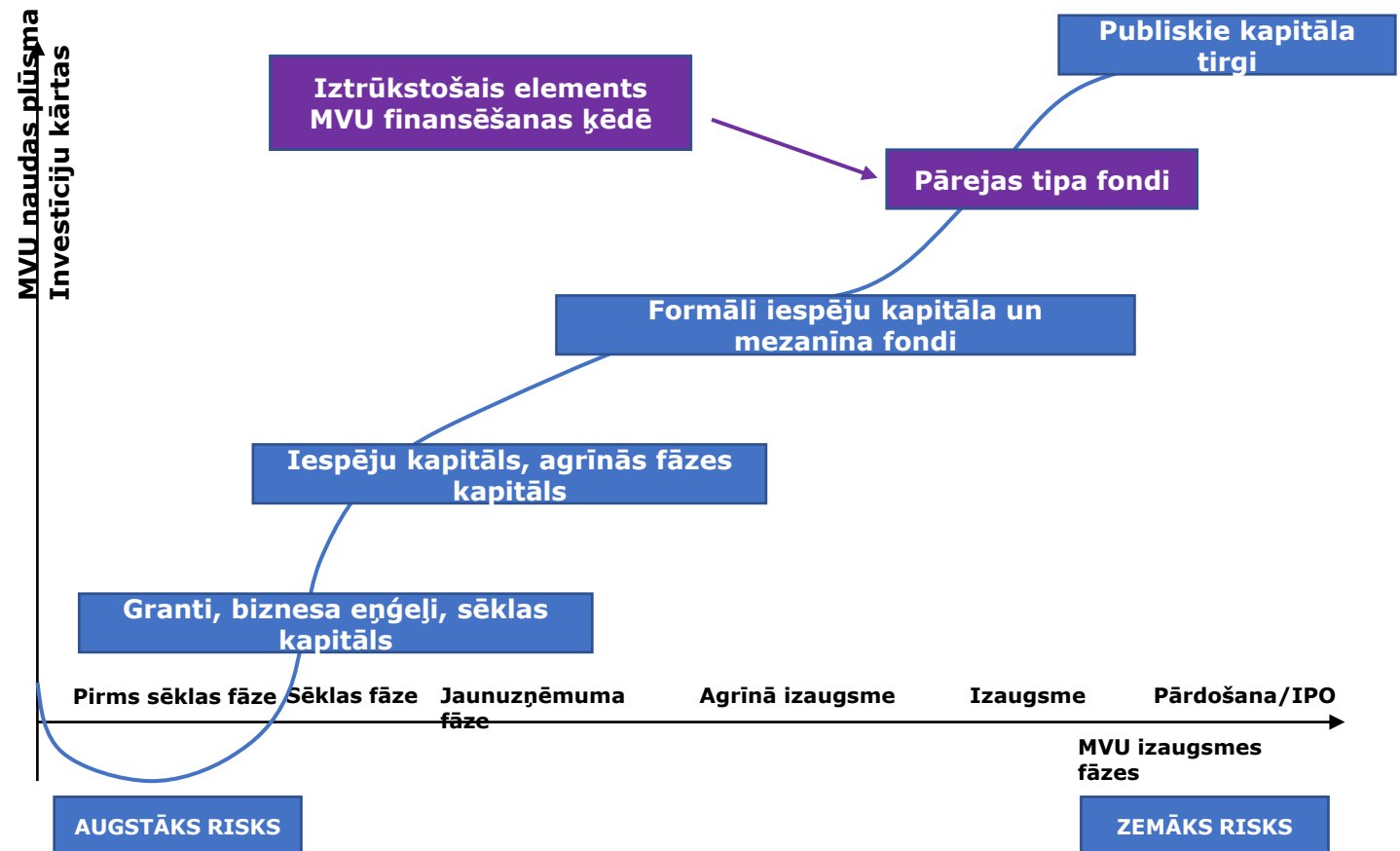

Finanšu ministrija

Baltijas MVU sākotnējā publiskā piedāvājuma fonda izveidošana

- Izveidot IPO fondu kā **ilgtermiņa tirgus investoru un tirgus stabilizētāju**
- Veicina Baltijas **kapitāla tirgus attīstību**
- Risina tirgus nepilnību **pirms ieešanas kapitāla tirgū fāzē**
- Darbojas kā «**enkura investors**»
- Nodrošina **likviditāti un tirgus stabilitāti**
- **Papildus garants** IPO sekmīgai norisei

Pamatkapitāla tirgus karte un konstatētā tirgus nepilnība*

Finanšu ministrija

Krājobligācijas veicina iedzīvotāju kā investoru aktīvāku iesaisti Latvijas kapitāla tirgū

Krājobligācijas: valsts nodrošināts ieguldījumu instruments, kas ir pieejams **tikai privātpersonām**

Izplatīšanas kanāls: www.krajobligacijas.lv

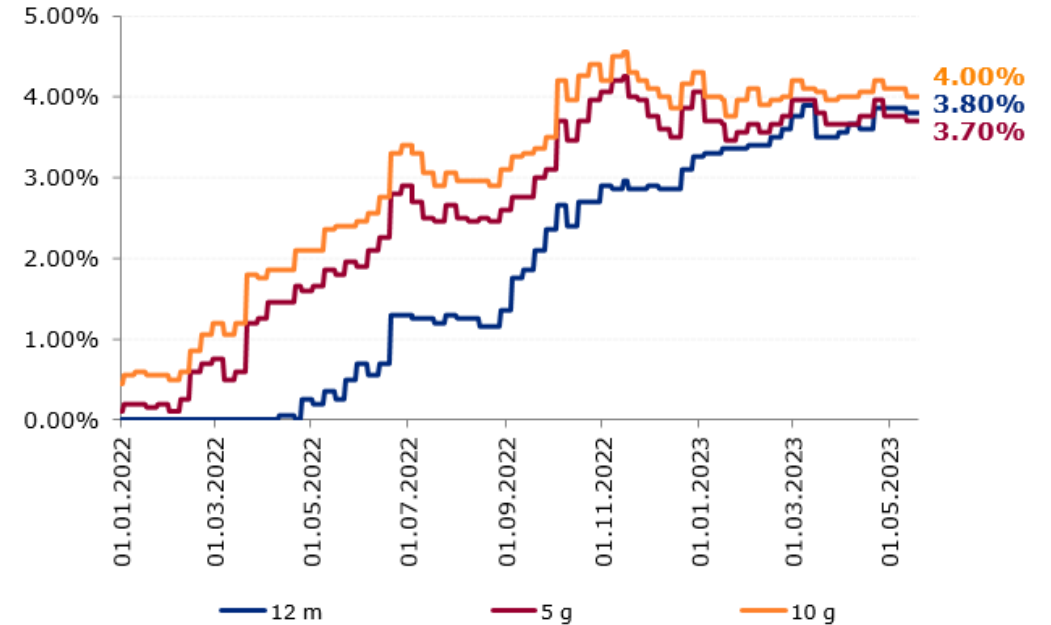
Krājobligāciju termiņi: 12 mēneši, 5 gadi un 10 gadi

Krājobligāciju procentu likmes: atbilst finanšu resursu piesaistes aktuālajām izmaksām finanšu tirgū attiecīgajam termiņam

Privātpersonu īpašumā esošais krājobligāciju apjoms (milj. EUR)

Krājobligāciju aktuālās likmes (2022.gada 1.janvāris – 2023.gada 12.maijs)

Finanšu ministrija

Kapitāla tirgus attīstības izvirzāmie mērķi un veicamie uzdevumi/pieejamie instrumenti

Paaugstināt akciju tirgus kapitalizāciju, sasniedzot vismaz 9% no IKP un panākot atbilstību robežtirgus klasifikācijai*

- Turpināt MVU kotācijas atbalsta programmu
- Izveidot IPO fondu kā ilgtermiņa tirgus investoru
- Valsts komerciālo kapitālsabiedrību kapitāla daļu turētājiem līdz 15.oktobrim izvērtēt papildu kapitāla piesaistes nepieciešamību, izvērtējot iespēju finansējumu piesaistīt kapitāla tirgū
- Ekonomikas ministrijai un Zemkopības ministrijai līdz 15.oktobrim sagatavot informāciju par SIA «Latvijas vēja parki» plānoto investīciju finansēšanu, izvērtējot iespēju finansējumu piesaistīt kapitāla tirgū
- Aicināt Rīgas domi līdz 15.oktobrim sagatavot informāciju par papildu kapitāla piesaistes nepieciešamību Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrībām attīstības mērķu finansēšanai, izvērtējot iespēju kapitālu piesaistīt kapitāla tirgū

Paaugstināt iedzīvotāju kā investoru aktivitāti kapitāla tirgū

- Veicināt finanšu pratību par iespējām un riskiem kapitāla tirgū
- Veicināt ilgtermiņa uzkrājumu veidošanas un ieguldīšanas kultūru sabiedrībā
- Popularizēt pieejamo ieguldījumu kontu, kas ļauj privātpersonām vienkārši veikt ieguldījumus un aprēķināt nomaksātos nodokļus
- Izvērtēt iespējas iedzīvotājiem tālāk vienkāršot nodokļu aprēķināšanu un nomaksu par ieguldījumiem kapitāla tirgos
- Modernizēt krājobligāciju izplatīšanas kanālu, padarot to iegādi ērtāku un pieejamāku
- Turpināt informēt par mazākuma akcionāru aizsardzības mehānismiem

Ieguldījumu Latvijā veicināšana un institucionālo investoru piesaiste

- Izveidot tiesisko ietvaru, kas ļauj Rīgas valstpilsētai emitēt obligācijas investīciju projektu finansēšanai
- Veidot jaunus ieguldījumu instrumentus (piemēram, Altum kapitāla fonds, potenciāli - īres namu fonds)
- Privātā un iespēju kapitāla attīstība un publiskās-privātās partnerības plašāka izmantošana infrastruktūras attīstībā.

*Vismaz 2 kapitālsabiedrību ar kapitalizāciju virs 1 mljrd. EUR IPO

Finanšu ministrija

Būtisks elements ekonomikas izaugsmei

Mērķtiecīgi pārvaldīts valsts kapitāls

- Efektīva un caurspīdīga valsts kapitāla pārvalde;
- Definēti kapitāla atdeves mērķi;
- Paplašināti finansēšanas avoti attīstības projektu īstenošanai

Attīstīts akciju tirgus

- Veicināta investīciju piesaiste;
- Paplašinātas finansējuma piesaistes iespējas uzņēmējdarbībai;
- Veicināta uzkrājumu un ieguldījumu kultūras veidošana sabiedrībā;
- Lielāka investoru bāze

Finanšu ministrija

PALDIES!